

ԱՎԵՏԻՍ ՔԱԼԱՇՅԱՆ

Փիլիսոփայական գիտ. թեկնածու, դոցենտ

Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. ՍԱՅՐԱԳՈՒՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԲ
ԵՒ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ
ԵՒ ՍՓՅՈՒՌԱՅԻՆ ԴՊՐՈՑՆԸ

Սկիզբը՝ թիվ Գ., Դ., Ե.:

ԱՄՆ Նյու Ջերսի նահանգի Հովնանյան դպրոցի սաների ընդունելության ժամանակ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, ողջունելով սաներին, իր գնահատանքն է բերել Հովնանյան դպրոցի տնօրինությանն ու մանկավարժներին՝ աշակերտներին հայրենիք այցելելու հնարավորություն ընձեռելու, ազգային սրբություններին եւ արժեքներին հաղորդակցվելու համար: Վեհափառ Հայրապետը նշել է, որ նման այցերը կարեւոր խթան են՝ ավելի զորացնելու հայրենիքի նկատմամբ նվիրվածությունը, իսկ հայրենի հողը տեսնելու խանդավառությունը նպաստում է լավագույնս զգալու եւ գիտակցելու հայրենի երկրի սրբությունը: Երիտասարդ հայորդիներին նա հորդորել է այդ ոգով եւ գիտակցությամբ ապրել ողջ կյանքի ընթացքում, մեծանալ որպես բարի եւ արժանավոր զավակներ եւ ուժ դառնալ հայրենիքի համար¹:

Իսկ Հովնանյան դպրոցի ավարտական դասարանի սաների ընդունելության ժամանակ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը գոհունակությամբ արձանագրել է, որ նման հանդիպումներն արդեն ավանդույթ են դարձել, ինչը յուրահատուկ խթան է պատանիների համար: Այն ամենը, սաներին դիմելով շեշտել է Վեհափառը, ինչը գրքերից եք սովորել հայրենիքի ու նրա հարուստ պատմության մասին, հաղորդ եք դառնում այցի ընթացքում, ծանոթանում եք հայ ժողովրդի կյանքում Հայ Եկեղեցու ազգային-հոգեւոր առաքելությանը, հայրենի հողում գտնվող սրբազան ժառանգությանն ու սրբություններին: «Այս այցելությունը ձեր ինքնագիտակցության վրա իր զորեղ դրոշմը պիտի թողնի, եւ դուք առավել հպարտ պիտի լինեք, որ հայ ժողովրդի զավակներն եք»,— նշել է Ամե-

¹ Տե՛ս «Էջմիածին», 2013, Դ., էջ 147:

նայն Հայոց Կաթողիկոսը՝ հորդորելով ամուր պահել կապը Հայ Առաքելական Եկեղեցու հետ, հավատարիմ մնալ ազգային ինքնությունն ու հոգեւոր արժեքներին: Նա գոհունակությամբ արձանագրել է նաեւ սաների ծնողների հայրենասեր ոգին, դպրոցի հոգաբարձուների եւ մանկավարժների գովարժան հետեւողականությունը, որոնց շնորհիվ սաների մտքում եւ սրտում մշտարթուն է պահվում սերը հանդեպ մայր հայրենիքը, հայոց լեզուն ու մայր Եկեղեցին²: Մեկ այլ հանդիպմանը Վեհափառ Հայրապետը գոհունակությամբ ընդգծել է, որ տեւական այցելությունները Հայաստան եւ Մայր Աթոռ պետք է աշակերտների գիտակցության մեջ նորանոր տեսիլքներ արթնացնեն, որոնցով տոգորված՝ աշակերտները պետք է առավել նախանձախնդրորեն սերտեն հայ ժողովրդի պատմության հին ու նոր էջերը, որպեսզի զորավորվեն հայրենի հարուստ ավանդներով³:

Հովնանյան դպրոցի սաների եւ պաշտոնեության ներկայացուցիչների մեկ այլ ընդունելության ժամանակ Նորին Սրբությունը, ողջունելով դպրոցի սաների այցը հայրենիք եւ Մայր Աթոռ, իր գոհունակությունն է հայտնել, որ ամենամյա այս հանդիպումները գեղեցիկ ավանդույթ են դարձել հատկապես հայ ժողովրդի համար նվիրական ապրիլ ամսին, երբ ազգովի ոգեկոչում ենք Հայոց ցեղասպանության նահատակների անմահ հիշատակն ու հայցում նրանց բարեխոսությունը Հայոց աշխարհի եւ մեր ազգի համար: Նորին Սրբությունն ընդգծել է, որ նահատակության եւ հայրենասիրության այդ ոգին վերջին օրերին դրսևորվել է նաեւ Արցախում, ուր հայոց բանակի քաջ մարտիկներից շատերն իրենց կյանքի գնով անառիկ են պահել մեր սահմաններն ու արիության բազում օրինակներ են ցույց տվել: Ապա Վեհափառը հույս է հայտնել, որ նրանց օրինակը պիտի խանդավառի դպրոցի սաներին՝ նրանց սիրտն ու հոգին լցնելով հայրենիքի եւ մայր Եկեղեցու հանդեպ անսահման սիրով ու նվիրվածությամբ: Հանդիպման վերջում Նորին Սրբությունն իր օրհնությունն ու բարձր գնահատանքն է հայտնել նաեւ Հովնանյան դպրոցի պաշտոնեությանը եւ մանկավարժներին՝ հորդորելով սաների մեջ վառ պահել հայի անկոտրում ոգին ու հայկական ինքնությունը⁴:

² Տե՛ս «Քրիստոնյա Հայաստան», 2014, ապրիլ Բ., թիվ 8 (412), էջ 3:

³ Տե՛ս «Քրիստոնյա Հայաստան», 2015, ապրիլ Բ., թիվ 8 (436), էջ 1:

⁴ Տե՛ս «Քրիստոնյա Հայաստան», 2016, ապրիլ Բ., թիվ 8 (460), էջ 2: Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի՝ Հովնանյան դպրոցի սաների մեկ այլ ընդունելության մանրամասները տե՛ս

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի օրհնությունն ստանալու համար Մայր Աթոռ ժամանած Փարիզի Դպրոցասեր վարժարանի աշակերտների հետ հանդիպմանը Վեհափառն իր խոսքում նշել է, որ աշակերտների այցելությունը Հայաստան եւ Մայր Աթոռ Սբ. էջմիածին պիտի ոգեշնչի ու խանդավառի նրանց՝ նախանձախնդրորեն եւ ջանասիրաբար գիտելիքներ ամբարելու, զորանալու հավատարմության մեջ հանդեպ ազգային-հոգեւոր սրբություններն ու արժեքները: Զրույցի ընթացքում Վեհափառ Հայրապետը նաեւ իր գնահատանքն է հայտնել դպրոցի բարերարներին, տնօրենությանն ու մանկավարժներին, որոնց նվիրյալ ջանքերով հայրենիքից հեռու գտնվող հայորդիները հայեցի կրթություն են ստանում՝ ճանաչելով իրենց ազգային ինքնությունը⁵:

Իր գնահատանքն ու օրհնության խոսքը բերելով Փարիզի Համազգային եւ Մարսելի Դպրոցասեր վարժարանների սաներին՝ Նորին Սրբությունը կարեւորել է Ֆրանսիայի հայկական վարժարանների՝ շարունակական բնույթ կրող ամենամյա այցելությունները հայրենիք: Հայոց Հայրապետը գոհունակություն է հայտնել, որ Ֆրանսահայ վարժարանների սաները մասնակցել են Մայր Աթոռում Հայոց ցեղասպանության զոհերի սրբադասման արարողությանը: Սաներին նա մաղթել է, որ սուրբ նահատակների բարեխոսությամբ վերջիններիս գիտակցության մեջ էլ ավելի զորանա նախանձախնդրության ոգին՝ պայքարելու արդարության վերականգնման համար: Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսն ընդգծել է՝ քանի դեռ մարդկությունը ոճրագործությունն արժանի ու արդար դատապարտման չի արժանացրել, նմանօրինակ ոճիրների կրկնության վտանգն անխուսափելի է: Զրույցի ընթացքում Նորին Սրբությունը խոսել է ազգային ինքնության պահպանության անհրաժեշտության մասին, պատանիներին պատգամել է լինել հայրենիքի եւ Հայ Եկեղեցու արժանավոր զավակներ, հոգիներում անխախտ պահել նախնիների ավանդած ժառանգությունն ու սերն ազգի, հայրենիքի եւ Եկեղեցու հանդեպ⁶:

Մարսելի Համազգային դպրոցի եւ Փարիզի Դպրոցասեր վարժարանի սաների հետ մեկ այլ հանդիպման ընթացքում Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսն ուրախություն է հայտնել Ֆրանսիայում գործող հայկական այս

«Քրիստոնյա Հայաստան», 2017, ապրիլ Բ., թիվ 8 (484), էջ 2:

⁵ Տե՛ս «Քրիստոնյա Հայաստան», 2014, ապրիլ Բ., թիվ 8 (412), էջ 3:

⁶ Տե՛ս «Քրիստոնյա Հայաստան», 2015, ապրիլ Բ., թիվ 8 (436), էջ 1:

երկու դպրոցների աշակերտների հայրենիք եւ Մայր Աթոռ Սբ. Էջմիածին կատարած այցի առիթով: Նա իր գնահատանքն է հայտնել նաեւ բոլոր նրանց, ովքեր «մաս եւ բաժին ունեն աշակերտների կրթության եւ դաստիարակության գործում» եւ նպաստում են նրանց ազգային, հայրենասիրական նկարագրի կերտմանը: Դիմելով սաներին՝ Նորին Սրբությունը նշել է. «Հայրենիքը երաշխիքն ու ապահովությունն է հայ ժողովրդի հավերժ գոյության: Անհայրենիք անձը նման է մեկին, ով ծնողներ չունի, իսկ հայրենիքի զավակը մշտապես պաշտպանված է, որովհետեւ հայրենիքը պատրաստ է հովանավորելու, իր գիրկը բանալու սեփական զավակների առջեւ: Ազգային պատկանելության առումով՝ հայրենիքն ազգի զավակի կենսագրությունն է»⁷:

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը Մարսելի Համազգային դպրոցի եւ Փարիզի Դպրոցասեր միության սաների հետ մեկ այլ հանդիպման ընթացքում գոհունակությամբ է անդրադարձել այն իրողությանը, որ Հայոց ցեղասպանության հիշատակի օրերին Ֆրանսիայում գործող հայկական այս երկու վարժարանների շրջանավարտներն ամեն տարի այցելում են հայրենիք եւ Մայր Աթոռ Սբ. Էջմիածին, ինչն անջնջելի տպավորություն է թողնում նրանց վրա: Սաներին նա հորդորում է ջանասիրությամբ շարունակել ուսումնառությունը, իսկ ձեռք բերած գիտելիքներն ու հմտությունները ծառայեցնել Ֆրանսահայ համայնքի, ինչպես նաեւ Հայրենիքի զորացմանը: Հայոց Հովվապետը սաներին պատգամում է նաեւ սերտացնել իրենց կապերը Եկեղեցու հետ եւ մշտապես հաղորդ լինել ազգային արժեքներին ու սրբազան ժառանգությանը, որպեսզի կարողանան անխաթար պահպանել իրենց ինքնությունը: Հանդիպման ընթացքում Վեհափառը շեշտել է նաեւ սփյուռքում հայոց լեզվի պահպանության հրատապությունը եւ հիմնավորել է այդ ուղղությամբ ձեռնարկվող քայլերի անհրաժեշտությունը⁸:

Անդրադառնալով Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին Ֆրանսահայ երիտասարդների արդեն ավանդական դարձած ուխտագնացություններին՝ Գարեգին Բ. Կաթողիկոսը Մարսելի Համազգային դպրոցի եւ Փարիզի Դպրոցասեր միության վարժարանի սաների հետ հերթական հանդիպման ընթացքում գոհունակությամբ նշել է, որ արդեն ավանդույթ է դար-

⁷ Տե՛ս «Քրիստոնյա Հայաստան», 2016, հուլիս Ա., թիվ 13 (465), էջ 1:

⁸ Տե՛ս «Քրիստոնյա Հայաստան», 2017, ապրիլ Բ., թիվ 8 (484), էջ 1:

ձեւ նրանց մասնակցությունը ապրիլի 24-ի երթերին: Նա սաներին հորդորել է ջանասիրությամբ շարունակել ուսումնառությունը: Վեհափառը նաեւ հայեցի դաստիարակության գործում նախանձախնդրության եւ հետեւողականության, նվիրյալ ջանքերի եւ ազգօգուտ ծառայության համար իր օրհնությունն է փոխանցել սաների ծնողներին: Իսկ սաներին հորդորել է լինել նախնիների արժանավոր հետնորդները, իրենց գործերով պահպանել ու ամրապնդել հայ ժողովրդի բարի անունը⁹:

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը Մարսելի Համազգային դպրոցի եւ Փարիզի Դպրոցասեր միության վարժարանի շուրջ 40 աշակերտի ընդունել է նաեւ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի «Գարեգին Ա.» կրթական կենտրոնում: Վեհափառ Հայրապետը գոհունակություն է հայտնել ձեւավորված գեղեցիկ ավանդույթի առիթով, որի շնորհիվ Հայոց ցեղասպանության հիշատակի օրերին Ֆրանսիայում գործող հայկական այս վարժարանների սաներն ամեն տարի այցելում են հայրենիք եւ Մայր Աթոռ Սբ. Էջմիածին: Հայոց Կաթողիկոսն աշակերտների հետ զրուցել է միջազգային հանրության՝ Հայոց ցեղասպանության ճանաչման ու դատապարտման կարեւորության մասին՝ հավելելով, որ դա ոչ միայն ազգային, այլեւ համամարդկային ընդգրկում ունի: Հետաքրքրվելով վարժարանների սաների ուսումնառությամբ՝ Գարեգին Բ. Հայրապետը հայորդիներին հորդորել է ջանասիրությամբ շարունակել ուսումը եւ դառնալ իրենց ժողովրդի արժանավոր զավակներ՝ բարձր պահելով նրա անունն ու պատիվը Ֆրանսիայում: Հայոց Հովվապետը սաներին պատգամել է զորացնել իրենց կապերը Եկեղեցու հետ եւ մշտապես հաղորդակից լինել ազգային արժեքներին ու սրբազան ժառանգությանը, որպեսզի կարողանան պահպանել իրենց ինքնությունը: Հանդիպմանը Նորին Սրբությունն իր գնահատանքն է հայտնել նաեւ վարժարանների տնօրեններին, ուսուցչական անձնակազմերին եւ հոգաբարձուներին՝ Հայաստան եւ Մայր Աթոռ այցելությունները կազմակերպելու համար: Վերջում Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը Պահպանիչ աղոթքով օրհնել է Ֆրանսահայ աշակերտներին եւ ի հիշատակ այցի՝ նրանց խաչեր է ընծայել¹⁰:

Արգենտինայի Միսիթարյան վարժարանի սաների հետ հերթական հանդիպման ժամանակ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը ծանոթացել է յու-

⁹ Տե՛ս «Քրիստոնյա Հայաստան», 2018, ապրիլ Բ., թիվ 8 (508), էջ 2:

¹⁰ Տե՛ս «Քրիստոնյա Հայաստան», 2019, ապրիլ Բ., թիվ 8 (532), էջ 3:

րաքանչյուր սանի հետ, օրհնել նրանց եւ զրուցել ուսումնառության եւ ազգային-եկեղեցական կյանքին մասնակցելու մասին: Զրուցի ընթացքում անդրադարձ է կատարվել նաեւ Հայաստան Ֆրանցիսկոս պապի այցին, հայ-կաթոլիկ եկեղեցական հարաբերություններին: Վեհափառ պատասխանել է նաեւ սաների հարցերին¹¹: Մեկ այլ հանդիպման ընթացքում Գարեգին Բ. Կաթողիկոսը, իր սերն ու օրհնությունը բերելով Մխիթարյան սաներին, գնահատել է նրանց ուխտագնացությունը Մայր Աթոռ, որն անջնջելի տպավորություն է թողնում պատանիների հոգում եւ ներշնչման աղբյուր դառնում հետագա ողջ կյանքի համար: Հարցուպատասխանի ժամանակ Վեհափառն անհրաժեշտ բացատրություններ է տվել սաներին հետաքրքրող հարցերի նկատմամբ¹²:

Մեկ այլ հանդիպման ընթացքում Նորին Սրբությունն իր հայրական սերն ու օրհնությունն է բերել արգենտինահայ պատանիներին՝ ուրախություն հայտնելով համայն հայության նվիրական սրբավայր այցի առիթով: Արգենտինացի ուխտավորների հետ զրուցում Վեհափառ Հայրապետը բարձր է գնահատել Մխիթարյան վարժարանի ուսուցիչների նվիրյալ եւ նախանձախնդիր աշխատանքը եւ նկատել, որ հայրենիք այցն ավանդույթ է դառնում՝ նպաստելով, որ Հայաստանին միայն դասագրքերից ծանոթ աշակերտներն իրականում հաղորդակցվեն հայ ժողովրդի սովորույթներին ու սրբություններին: Վեհափառ Հայրապետը վստահություն է հայտնել, որ այցը հավասարապես խանդավառությամբ պիտի լցնի վարժարանի ոչ միայն հայ, այլեւ օտարազգի սաների հոգիները: Նորին Սրբությունը սաներին մաղթել է բարի կեցություն, ուրախ, ոգեշնչող եւ հոգեւոր ապրումներով հարուստ օրեր Հայաստանում¹³:

Ընդունելով ԱՄՆ-ի Ֆերահյան հայկական դպրոցի 11-րդ դասարանի աշակերտներին՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը նշել է, որ սփյուռքի ավարտական դասարանների սաների ուխտագնացությունը Մայր Աթոռ դարձել է գեղեցիկ ավանդույթ, ինչն անջնջելի հետք է թողնում նրանց հոգում եւ առիթ է դառնալու, որ նրանք ներշնչվեն ու զորանան հայրենիքով ու հայրենյաց սրբություններով: Հանդիպման ավարտին նա սաներին հայրաբար հորդորել է հետագայում եւս այցելել Հայաստան,

¹¹ Տե՛ս «Քրիստոնյա Հայաստան», 2016, սեպտեմբեր Բ., թիվ 18 (470), էջ 5:

¹² Տե՛ս «Քրիստոնյա Հայաստան», 2017, սեպտեմբեր Բ., թիվ 18 (494), էջ 2:

¹³ Տե՛ս «Քրիստոնյա Հայաստան», 2018, սեպտեմբեր Բ., թիվ 19 (519), էջ 1:

ջանասիրությամբ շարունակել ուսումը եւ նորանոր արդյունքներ արձանագրել, եւ Բարձրյալն Աստծու հովանավորությունն ու առաջնորդությունն է մղվել նրանց¹⁴:

Մայր Աթոռում Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը հանդիպել է նաեւ ԱՄՆ-ի Ֆրեզնոյի պետական համալսարանի հայագիտության ամբիոնի 1–4-րդ լսարանների մի խումբ ուսանողների հետ՝ ամբիոնի վարիչ դոկտոր Բարլոու սրկ. Տեր-Մկրտչյանի ուղեկցությամբ: Ողջունելով համալսարանականներին՝ Գարեգին Բ. Կաթողիկոսը ամենքին բերել է իր հայրական սերն ու օրհնությունը: Նորին Սրբությունն իր գնահատանքն է հատնել Բարլոու Տեր-Մկրտչյանին՝ հայ երիտասարդներին հայրենիքի հետ մշտապես կապելու, նրանց հայկական ոգի, շունչ ու կրթություն փոխանցելու համար: Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը երիտասարդներին պատգամել է լինել ժրաջան եւ ուսումնաստենչ, որպեսզի ապագայում, ուր էլ որ բնակվեն, իրենց նվիրյալ ու արդյունավետ ծառայությունը բերեն հայ ժողովրդին ու Հայոց Եկեղեցուն: Վեհափառ Հայրապետն ուսանողներին բարի կեցություն է մղվել հայրենիքում, հորդորել է շրջել Հայաստանի պատմամշակութային տարբեր վայրերում, հիանալ դարավոր սրբավայրերով եւ վայելել ժողովրդի ջերմությունն ու հյուրընկալ ոգին¹⁵:

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը հանդիպել է նաեւ Լիբանանի սոցիալ-դեմոկրատական հնչակյան կուսակցության «Սարգիս Տխրունի» ուսանողական երիտասարդական միության անդամներին, որոնք ուխտավորաբար եկել էին այցելելու Հայաստան եւ Արցախ: Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսն իր օրհնությունն է բերել երիտասարդներին՝ ողջունելով միության անդամներին հայրենիք առաջնորդելու նախաձեռնությունը: Նա ընդգծել է նաեւ, որ նման այցելությունները հնարավորություն են ընձեռում ճանաչելու այն բոլոր արժեքներն ու սրբությունները, որոնք կերտել է մեր ազգը, որոնցով ներշնչվել է ժողովուրդը՝ հավելելով, որ դրանց պահպանման եւ հաջորդ սերունդներին փոխանցման պատասխանատվությունը դրված է յուրաքանչյուր հայորդու վրա: Այս առումով Նորին Սրբությունը մեկ անգամ եւս կարեւորել է աշխարհասփյուռ մեր ժողովրդի միասնականությունը եւ իր ուրախությունն է հայտնել նաեւ երիտասարդների հայրենասիրական ոգու համար՝ հորդորելով առավել

¹⁴ Տե՛ս «Քրիստոնյա Հայաստան», 2017, հունիս Ա., թիվ 11 (487), էջ 1:

¹⁵ Տե՛ս «Քրիստոնյա Հայաստան», 2019, հունիս Ա., թիվ 11 (531), էջ 2:

մեծ սիրով եւ ազգային կյանքին լիարժեք ներգրավումով շարունակել ազգային արժեքների անադարտ պահպանման եւ փոխանցման՝ նախնիների գործը: Հայոց Նվիրապետը նաեւ հույս է հայտնել, որ այցը Հայաստան եւ համայն հայության հոգեւոր կենտրոն նոր լիցքեր կհաղորդի երիտասարդներին՝ վերափոխելով նաեւ հայրենական կյանքի վերաբերյալ նրանց ընկալումները: Նա նաեւ պատասխանել է տարբեր ոլորտներում Մայր Աթոռի գործունեությանը վերաբերող հարցերին¹⁶:

Նորին Սրբությունն ընդունել է նաեւ Թումոյի ամառային ճամբարին մասնակցելու նպատակով Հայաստան ժամանած Եգիպտոսի հայոց թեմի հայկական ազգային վարժարանի սաներին: Ազգային ինքնության պահպանության գործում իր գնահատանքը հայտնելով թեմի առաջնորդին, թեմական խորհրդի անդամներին եւ վարժարանի տնօրինությունը՝ Հայոց Հովվապետն իր հայրական օրհնությունն է փոխանցել սաներին եւ ուրախությամբ հավաստել, որ Հայաստանի պատմամշակութային արժեքներով ու սրբություններով ներշնչվելով՝ նրանք Եգիպտոս կվերադառնան իրենց հետ տանելով հայրենիքի հոգեւոր լիցքերը: Նա հույս է հայտնել նաեւ, որ հուշերը սաներին կոգեշնչեն հետագա ուսման ընթացքում, հորդորել է գերազանց սովորել եւ նորանոր հաջողություններ արձանագրելով՝ էլ ավելի բարձրացնել հայ ժողովրդի պատիվը¹⁷:

Եկեղեցասեր նվիրյալ գործունեության համար Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսն իր գնահատանքն ու մաղթանքներն է բերել նաեւ Կ. Պոլսի Սբ. Գեորգ հայկական եկեղեցու Սահակյան դպրաց դասի անդամների հետ հանդիպմանը: Նա կարեւորել է նաեւ երգչախմբի օգտաշատ ծառայությունը եւ հայրապետական իր օրհնությունն ու ջերմ ողջույնները հղելով պոլսահայ համայնքին՝ հորդորել է հայ հոգեւոր եւ ազգային երգերի կատարումներով պոլսահայության կյանքում շարունակել հայապահպան կարեւոր առաքելությունը¹⁸: Իսկ սիրիահայ մանուկներից կազմված երգչախմբի ընդունելության ժամանակ գնահատանք հայտնելով կրթության գործին իրենց մասնակցությունը բերած մարդկանց՝ իր հայրական խրատներով Վհափառը ոգեւորել է մանուկներին եւ պատգամել իրենց

¹⁶ Տե՛ս «Քրիստոնյա Հայաստան», 2019, օգոստոս Բ., թիվ 16 (540), էջ 2:

¹⁷ Տե՛ս «Քրիստոնյա Հայաստան», 2018, հուլիս Բ., թիվ 14 (514), էջ 1:

¹⁸ Տե՛ս «Էջմիածին», 2013, Ժ., էջ 138:

ազգի արժանավոր զավակները լինել եւ պայքարել, որ ողբերգությունները տեղ չգտնեն մարդկության կյանքում, այլ միայն ուրախությունն ու բերկրանքը լինեն կյանքի ուղեկիցները¹⁹:

Հանդիպելով Հայ Եկեղեցու երիտասարդաց միավորման 3-րդ պատգամավորական ժողովի մասնակիցների հետ՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը երիտասարդներին՝ «Հայ Եկեղեցու առաքելությունը շարունակող նոր ժամանակների դեսպաններին», հավաստել է, որ նրանց ներկայությունն ազգային-եկեղեցական կյանքում մեծ ուժ եւ խանդավառություն է պարգևում, վստահություն է ներշնչում նաեւ այն առումով, որ եկեղեցական կյանքը պետք է լինի առավել բարօր, իսկ ապագան՝ փայլուն: Նորին Սրբությունը հավելել է, որ Եկեղեցում լինելը մեծ օգտակարություն ունի հայ երիտասարդի համար, որովհետեւ Եկեղեցին ամբողջական իմաստով հայոց ազգի գանձարանն է, որտեղ բնակվում է Աստված, եւ որտեղ յուրաքանչյուր հայորդի հնարավորություն ունի հաղորդակցվելու մեր հայրերի ժառանգությանը, ազգի պատմությանն ու արժեքներին:

Հանդիպման ընթացքում Վեհափառը հորդորել է, որ յուրաքանչյուր հայորդի, ով մուտք է գործում Եկեղեցու սրբազան կամարներից ներս, ապրի զորացած եւ ներքուստ կերպարանափոխված: Այդ հոլովույթում նա մաղթել է նաեւ, որ երիտասարդները մշտապես լինեն աստվածասիրության շնորհի մեջ, որպեսզի լինեն իրենց սրբազան հայրերի թողած հարուստ ժառանգության կրողը՝ ի զորու լինելով արդարության, եղբայրասիրության, նախանձախնդրության ոգով իրականացնելու իրենց առաքելությունը: Նորին Սրբությունը պատասխանել է նաեւ երիտասարդների հարցերին, որոնք վերաբերում էին ՀԵՄՄ գործունեությանը, երիտասարդական շարժումների համակարգմանը, Հայ Եկեղեցու թեմական եւ ծխական կյանքին, Մայր Աթոռի իրականացրած քարոզչական աշխատանքներին, հայապահպանության խնդիրներին²⁰:

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը հանդիպել է նաեւ ՀԲԸՄ կազմակերպած «Երաժշտական Հայաստան» եւ «Երեւանի ամառային փորձառություն» ծրագրերի շրջանակներում տարբեր երկրներից Հայաստան ժամանած մի խումբ հայ երիտասարդների՝ ուղեկցությամբ ծրագրերի ղեկավարների:

¹⁹ Տե՛ս անդ, էջ 151:

²⁰ Տե՛ս «Քրիստոնյա Հայաստան», 2015, հուլիս Ա., թիվ 13 (441), էջ 3:

Զրույցի ընթացքում նորին Սրբությունը կարեւորել է դեպի հայրենիք նմանատիպ այցելությունների կազմակերպումը, քանի որ այդ այցերը տարբեր երկրներում հասակ առած հայորդիների համար ազգային ապրումների նորոգման լավագույն առիթ են: Վեհափառն ընդգծել է, որ մատաղ սերնդին ազգային եւ հոգեւոր արժեքներով կրթելու եւ դաստիարակելու շնորհիվ է, որ սփյուռքում ապրող հայորդիների մտքում ստեղծվում է հայրենիքի մի պատկեր, որն էլ խթան է հանդիսանում Հայաստան այցելելու համար: Հայոց Հովվապետն իր գնահատանքն է բերել նաեւ ՀԲԸ միությունը՝ այսպիսի ծրագրերի իրականացման համար, որոնց շրջանակներում սփյուռքի երիտասարդները հնարավորություն են ստանում ծանոթանալու Հայաստանին, հաղորդ դառնալու Հայոց Եկեղեցու պատմությանը եւ նրա սրբություններին, ինչպէս նաեւ ձեռք բերելու մասնագիտական փորձառություն զանազան հաստատություններում եւ կառույցներում²¹:

Սփյուռքահայ դպրոցի անհրաժեշտության, հայեցի դաստիարակության եւ սփյուռքահայ կյանքի հիմնախնդիրների հետ կապված հրատապ այլ հարցեր Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը բազմիցս քննարկել է նաեւ սփյուռքահայ տարբեր թեմերի ուխտավորների եւ երիտասարդների հետ ունեցած բազում հանդիպումների ընթացքում²²:

Ընդհանրացնելով այս ամենը՝ կարող ենք փաստել, որ գահակալության ընթացքում Ամենայն Հայոց Գարեգին Բ. Կաթողիկոսը սփյուռքահայ դպրոցի նկատմամբ անփոփոխ կերպով հոգատար վերաբերմունք է որդեգրել, որը միանգամայն ակնհայտորեն դրսեւորվել է հովվապետական այցերի ընթացքում սփյուռքի ազգային դպրոցների սաների հետ հանդիպումների, Մայր Աթոռում սփյուռքահայ կրթության մշակների վերապատրաստման եւ դպրոցների ու վարժարանների սաների հետ ավանդական դարձած ընդունելությունների տեսքով:

Հայ Եկեղեցին եւ ազգային դպրոցը համարելով հոգեկերտ ակունքներ՝ Վեհափառը բազմամշակութային տարածքում գործող սփյուռքահայության կյանքում դրանց գործունեությունը անփոխարինելի է համարում նախ այն պատճառով, որ հրապարակ է իջել սփյուռքահայության

²¹ Տե՛ս «Քրիստոնյա Հայաստան», 2019, հուլիս Բ., թիվ 14 (538), էջ 1:

²² Այդ հանդիպումների ուսումնասիրությունը դուրս է հոգվածի շրջանակներից: Ընթերցողները դրանց հետ կարող են ծանոթանալ Մայր Աթոռի պաշտոնական «էջմիածին» ամսագրի եւ կրոնական, մշակութային եւ լրատվական «Քրիստոնյա Հայաստան» երկշաբաթաթերթի 2012–2022 թթ. համարներում:

չորրորդ սերունդը, որը հրամայական է դարձրել համազգային ջանքերի նպատակադիր եւ ուղղորդված գործունեությունը նոր սերնդի հոգում սնուցելու եւ զորացնելու գիտելիքի, հավատքի ու սիրո կապը իր ինքնություն, իր ազգային եւ եկեղեցական կյանքի ու ավանդների հետ: Նորին Սրբությունը Սփյուռքում ազգային կրթության դերն առաջնային է համարում նաեւ այն պատճառով, որ այսօր սփյուռքահայության կյանքում «կարեւոր մտահոգություն է դառնում հատկապես միջավայրի ազդեցությունը կրող նոր սերնդի ազգային ինքնության պահպանումը»:

Սփյուռքում ազգային ու հոգեւոր արժեքների վրա խարսխված արդիական կրթության ապահովումը Վեհափառ շաղկապում է նաեւ «աշխարհասփյուռ հայ ժողովրդի միավորման հզոր գործոն, մեր ազգային ամբողջականության հոգեւոր մարմնացում եւ հոգեւոր մեր Հայրենիք» Հայ Եկեղեցու ազգապահպան գործունեության հետ: Այդ հիման վրա է կառուցված Վեհափառի այն պնդումը, որ սփյուռքահայ դպրոցներում մանկանը գիտելիք փոխանցելուն զուգընթաց նույնքան եւ առավել կարեւոր է նրան ոգի հաղորդելը, որպեսզի նա հաղորդակից դառնա իր պատմությանը, անցյալին, հոգեւոր արժեքներին եւ իր ժողովրդի կյանքի ու գոյության լուսավոր խորհրդին: Գարեգին Բ. Կաթողիկոսը սփյուռքահայ աճող սերնդի արդիական ազգային կրթության գործընթացները սերտորեն շաղկապում է նաեւ «հայոց ինքնության մշտարթուն զինվորների՝ աստվածատուր շնորհներից բխյալ ոսկեղենիկ մաշտոցյան գրի եւ հայոց հարատեւության հիմք, ազգային կյանքի եւ գիտամշակութային ձեռքբերումների ոգեշնչող ուժ եւ զորություն՝ թանկ ու նվիրական մայրենի լեզվի» պահպանության հետ: Նրա վերաբերմունքը նույնն է նաեւ «աստվածատուր բարի պտուղներից բխյալ քրիստոնեական մեր մշակույթի» նկատմամբ, որի փառավոր անդամատանում, պնդում է նա, «բազում գանձուց մեջ անգին գոհար են հայոց գիրն ու դպրությունը»: Ազգային ինքնության եւ ազգապահպանության գործում այդ գործոնների դերը Նորին Սրբությունը վերահաստատում է նաեւ սփյուռքի յուրաքանչյուր եկեղեցու կողքին անհրաժեշտաբար ազգային դպրոց ունենալու կոչի տեսքով:

Եւ քանի որ Հայոց Ընդհանրական Հայրապետը վստահ է, որ մեր ապագան սփյուռքի ազգային դպրոցներում ուսանող պատանիներն են, որոնք պետք է կերտեն ինչպես իրենց կյանքի, այնպես էլ՝ սփյուռքահայ մեր ժողովրդի հաղթանակները, նրանց հորդորում է ապագայում ծառայելու ձգտումով ու նվիրումով իրենց նպաստը բերել հայրենի մեր

պետության առաջընթացին ու աշխարհասփյուռ մեր ժողովրդի բարօր գալիքի կերտմանը: Արտերկրում հայ կրթական մշակույթի եւ կրոնամշակութային ավանդույթյունների պահպանության եւ վերարտադրության գործում Վեհափառը բարձր է գնահատում նաեւ սփյուռքահայ մանկավարժների երախտարժան առաքելությանը, որոնք «գիտելիքի եւ ազգային ավանդների նկատմամբ իրենց հոգու սերն ու նվիրումն են փոխանցում սաներին, ջանք չեն խնայում ծաղկուն պահել ազգային կրթօջախները եւ իրենց լուծան են ներդնում հայապահպանության եւ ազգապահպանության գործում»:

Սփյուռքահայ կրթական հաստատությունների նկատմամբ Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի հոգատար վերաբերմունքի մեկ այլ վկայությունն են ՀՀ ԿԳՆ հետ համատեղ Մայր Աթոռում կազմակերպվող սփյուռքահայ ուսուցիչների ամենամյա վերապատրաստման դասընթացները: Հայոց Հովվապետն այդ դասընթացներն արժեւորում է նաեւ այն հոլովույթում, որ Մայր Աթոռի սուրբ մթնոլորտում սփյուռքահայ ուսուցիչները, հաղորդակցվելով մեր պատմական անցյալի, մեր ներկայի եւ գալիքի խորհրդի հետ, առնչվելով ժողովրդի կյանքին եւ ձեռքբերումներին, էլ ավելի ամբողջական գիտելիքներով ու հավատով ձեռնամուխ կլինեն իրենց նվիրական եւ պատասխանատու կոչմանն ու առաքելությանը: Եւ սփյուռքահայության համար մեկ անգամ եւս հիմնավորելով դպրոց-եկեղեցի անխզելի կապի անհրաժեշտությունը՝ հավաստում է, որ միայն «այդ համադրությամբ պետք է կարողանանք արժանավոր, հավատավոր ու բարի զավակներ կրթել մեր ժողովրդի համար»: Նա պարզաբանում է, որ միայն համադրական նման կրթության արդյունքում է հնարավոր «ապահովել հավերժությունը, հարատեւ ընթացքը մեր ժողովրդի եւ բարօրությունը Հայրենիքի»:

Հայեցի դաստիարակության, թանկ ու նվիրական հայրենյաց ժառանգությունը պահպանելու, հայորդյաց հոգիների հետ հարազատորեն խոսող մայրենի լեզուն եւ մաշտոցյան գիրը պահպանելու, Հայոց պատմությանը հաղորդ լինելու եւ սփյուռքահայ կյանքի այլ հիմնախնդիրների հետ կապված հրատապ բազմաթիվ հարցեր Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը քննարկել է նաեւ Մայր Աթոռում սփյուռքահայ դպրոցների ու վարժարանների սաների, ինչպես նաեւ սփյուռքահայ տարբեր թեմերի ուխտավորների եւ երիտասարդների հետ ունեցած բազմաթիվ հանդիպումների ընթացքում:

ՀԻՄՆԱԲԱՌԵՐ

Միջուկը, կրթություն, ազգապահպան գործունեություն, ազգային կրթություն, հոգաւոր վերաբերմունք, Միջուկը ազգային դպրոց:

РЕЗЮМЕ

В статье на основе анализа фактического материала обосновывается, что вопросы функционирования национальных школ армянской диаспоры, школьное образование и воспитание молодого поколения в национальном духе являются повседневной заботой Католикоса Всех Армян Гарегина II.

В статье показывается, что, будучи под сильным и постоянным культурным воздействием разных цивилизаций, для сохранения национальной идентичности в армянской диаспоре предстоятель Армянской Церкви считает императивным организацию полноценного национального образования. Эти вопросы отражены в посланиях благословения, директивах к епархиям и иных документах. Одновременно с целью продвигать национальное образование в армянской диаспоре, во время Первосвятительских визитов Католикосом перед главами епархии ставились действенные практические задачи. Во время Архипастырских визитов постоянно посещались национальные школы, проходили встречи с учениками, преподавателями и благодетелями. Во время бесед побуждал продвигать национальное образование, бережно хранить национальный язык и многовековую национальную культуру.

Одним из проявлений бережного отношения Католикоса Всех Армян к национальным школам и национальному воспитанию диаспоры является постоянное обсуждение этих вопросов во время многочисленных встреч со школьниками, молодежными организациями, преподавателями и паломниками из разных епархий в Первопрестольном Св. Эчмиадзине.

SUMMARY

Based on the analysis of factual material, the article substantiates that the issues of functioning of the national schools of the Armenian Diaspora, school education

and upbringing of the young generation in the national spirit have always been considered the primary task of His Holiness Karekin II, Catholicos of All Armenians.

The article shows that in order to preserve the national identity, the Head of the Armenian Church considers it imperative to organize a full-fledged national education in the Armenian Diaspora being under the strong and constant cultural influence of different civilizations. These issues are reflected in the messages of blessing, directives to dioceses and other documents. At the same time, with the aim of promoting national education in the Armenian Diaspora, the Catholicos set practical and effective tasks for the Primate of the Dioceses. During his Pontifical visits, the Catholicos constantly visited national schools, held meetings with students, teachers and benefactors. During the conversations, he encouraged to promote national education, to cherish the native language and the centuries-old national culture.

One of the manifestations of His Holiness' careful attitude towards national schools and national education in the Diaspora is the constant discussion of these issues during his numerous meetings with schoolchildren, youth organizations, teachers and pilgrims from different dioceses, who visited the Mother See of Holy Etchmiadzin.

